

Čís. 1290.

K opodstatnění propouštěcího důvodu § 29 čís. 1 zákona o statkových úřednících nestačí pouhé subjektivní, na neurčitých domněnkách spočívající podezření zaměstnavatele a jeho mínění, že zaměstnanec není hoden důvěry, nýbrž jednání zaměstnancovo musí být objektivně způsobilým, by ho zbavovalo důvěry zaměstnavatelovy.

(Rozh. ze dne 15. listopadu 1921, Rv I 554/21.)

Žalobce byl ředitelem na panství žalovaného, obdržel předčasnou výpověď a domáhal se proto služebních požitků za zbývající smluvní dobu služební. Procesní soud první stolice zamítl původně žalobu pro tentokráte, odvolací soud rozsudek zrušil a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, o ní dále jednal a ji rozhodl. Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 30. března 1920, R I 140/20 (uveřejněným v této sbírce pod čís. 465) nevyhověl dovolacímu rekursu. Procesní soud první stolice po té žalobu zamítl, odvolací soud jí vyhověl. Důvody: Soud první stolice prvním svým rozsudkem ze dne 2. října 1919 veškeré důvody, jež žalovaný pro své oprávnění k okamžitému propuštění žalobce ze služby uplatňoval, shledal neopodstatněnými. Také v druhém svém rozsudku ze dne 15. listopadu 1920 zjistil soud první stolice na základě výsledků provedeného řízení průvodního, že ve všech případech, žalovaným uváděných až na dva, k nimž se odvolání vztahuje a o nichž níže bude pojednáno, důvodu k předčasnému propuštění žalobce nebylo, ježto veškeré výtky, žalobci v případech těch činěné, ukázaly se býti jednak nepravdivými, jednak nesprávnými, a že tomu tak bylo zejména i v příčině domnělého přijetí provise 2000 K od Václava C. Nicméně uvádí soud první stolice v důvodech rozsudku při tomto případě, že tím již byla důvěra žalovaného k žalobci na podzim roku 1918 otřesena. Přesvědčení toho, pro něž první soud ostatně neuvádí důvodů, nesdílí soud odvolací, neboť přesvědčení takové možno vyvoditi pouze z prokázaných skutečností, v příčině této provise dopadly důkazy vesměs ve prospěch žalobce, podezření proti němu vyslovené ukázalo se býti lichým, a vrátil je sám Václav C. na podzim 1918 o koruptvích honech přímo žalovanému u přítomnosti lesmistra W-a prohlášením, že provise takové žalobci nikdy nedal a není tudíž objektivně žádné skutkové okolnosti, která by otřesení důvěry žalovaného k žalobci v základě tohoto neodůvodněného podezření mohla opodstatniti. Důležité důvody, které opravňovaly žalovaného k předčasnému propuštění žalobce, shledal první soud ve dvou případech: jednak v tom, že žalobce v roce 1917 přijal od Václava C-a 2 pytlíky mouky ve váze 15—20 kg a že tím neoprávněným způsobem za činnost, související se službou, přijal od třetí osoby dary, vlastně dal si poskytnouti prospěchy (§ 29 odstavec čtvrtý zákona ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák.), jednak v tom, že žalobce na jaře 1917, když byl požádal lesmistra Adolfa W-a, aby tento zaslal na jistou osobu soukromou vagon palivového dříví, a tento mu to odepřel s tím, že žalovaný sám si vyhradil dispoziční vagonových zásilek, jemu řekl, že o tom žalovaný nemusí ničeho věděti, a že tím dopustil se jednání, pro které stal se nehodným důvěry žalovaného jako svého zaměstnavatele (§ 29 odsta-

vec první cit. zák.). Dlužno uvážiti okolnosti, za kterých se žalobce na Václava C-a o dodání mouky obrátil, jaké vedly ho k tomu pohnutky a jaký význam přiznati dlužno okolnostem s touto dodávkou mouky dle mínění prvního soudu souvisejícím. V té příčině uvedl žalobce, že v té době (na jaře 1917) mouky nutně potřeboval, že deputát 50 kg obilí (35 kg mouky měsíčně), který od velkostatku dostával, nestačil pro 5člennou rodinu, zvláště když 21letý těžce churavý syn byl odkázán lékařem na moučná jídla, že, aby mohl provésti důležité práce a dodávky na velkostatku, byl nucen dávat mouku jednotlivým osobám ze svého, uvádí v té příčině celou řadu osob, jimž v zájmu velkostatku mouku ze svého dal, a tvrdí dále, že následkem toho deputát mu nestačil, že byl nucen kupovati obilí i mouku, po případě vyměňovati je za své deputátní dříví, a to od různých osob v místě i okolí, že od mlynářů mouku koupiti nemohl, a že když se dozvěděl od hostinského T. v H., že mu Václav C., který byl obilním komisionářem, majitelem statku asi ve výměř 350 měr, obchodníkem dřívím, mouku dodává, na něho se obrátil, aby mu nějakou mouku prodal a že mu též na to po kočím asi 15 kg mouky poslal. Okolnosti tyto byly průvodními výsledky prokázány. Uváží-li se tyto zcela pocho-pitelné okolnosti, jakož i další notorická okolnost, že v roce 1917, zejména na jaře, panovala nesmírná nouze o mlýnské výrobky, že nebylo lze je v obchodech ani u výrobců za sebe vyšší ceny obdržeti, že jich bylo v tehdejších těžkých dobách možno dosíci jen z pouhé ochoty u osob známých, nemůže to vzbuditi podivení nebo docela podezření, že žalobce, dozvěděv se od hostinského T-a, že mu C. slíbil nějakou mouku prodati, na tohoto se písemně obrátil, aby mu něco mouky prodal. C. sice se již ne-pamatuje, zda žalobce, když o mouku psal, tvrdil, že ji chce koupiti, ale potvrzuje s určitostí, že žalobce po dodání mouky asi 2krátě mu psal, co je za mouku dlužen, že chtěl ji zaplatiti, že však on mu na to neodpověděl. Z toho, že žalobce po dvakrátě se dotazoval, co mouka stojí a ji zaplatiti chtěl, a jen z toho důvodu, že mu C. dříve cenu nesdělil, ji teprve 16. června 1920 zaplatil, dlužno souditi, že žalobce, když o mouku si psal, nebyl veden pohnutkou, aby si zjednal dar nebo nějakou jinou výhodu od Václava C-a, nýbrž že mu šlo o to, aby řádnou koupí jako každý jiný opatřil si nezbytnou potravinu u známé osoby. Na opak nelze usuzovati z té okolnosti, že tehdy C. byl v obchodním spojení s velkostatkem H. v příčině nákupu dříví. Jest totiž dále výpovědi Václava C-a zjištěno, že v době, kdy mouku žalobci po kočím svým poslal, měl les O. již za-koupený a že o koupi lesa jednal vždy se žalovaným v přítomnosti žalobce, nikoli s tímto přímo; že pak žalobce s C-em nějaký obchod kdy sám uzavřel, nebylo za sporu vůbec prokázáno, a chybí proto předpoklad pro domněnku, že přijetím mouky žalobce dosíci měl a také dosáhl prospěchu, souvisejícího s jeho služební činností. V uvážení všech těchto skutečností dospěl soud odvolací k přesvědčení, že při přijetí tohoto nepatrného množství mouky, vůči němuž žalobce daleko větší množství mouky ve prospěch velkostatku ze svého bez náhrady vynaložil, nešlo ani o dar ani o nějakou výhodu, poskytnutou žalobci za činnost, související s jeho službou, nýbrž o pouhou koupí z ochoty mezi známými a že tedy tento čin nezakládá propouštěcího důvodu dle § 29 odstavec čtvrtý cit. zák. a tím méně že byl objektivně způsobilým, zviklati u žalovaného důvěru v poctivé konání služeb žalobcových (§ 29 odstavec první cit. zák.). Avšak

ani v druhém případě, týkajícími se žalobcova výroku, že žalovaný nemusí vědět o vagonové zásilce dříví, neshledal soud odvolací důvod k okamžitému propuštění žalobce dle § 29 odstavec první cit. zák. První soud zjišťuje, že se tak žalobce vyjádřil, pouze na základě výpovědi svědka Adolfa W-a. Zjištění to však nestačí, aby na základě něho mohlo být použito citovaného zákonného ustanovení. Dlužno uvážit, že žalobce jako ředitel velkostatku byl dle plné moci z 1. září 1918 oprávněn předsebrati všechna jednání, k nimž dle § 1008 obč. zák. potřebí jest speciální plné moci, tedy i uzavírati koupě a prodeje všech výrobků velkostatku a jinakého majetku a potřeb tam se vyskytujících, jak to ve služební instrukci, žalovaným žalobci dne 20. září 1916 vydané, ještě zvláště bylo uvedeno. Jest pak řadou svědků prokázáno, že žalobce, aby opatřil pro dobytek nutné krmivo, byl nucen směřovati dříví za oves, seno a slámu, a že dříví bylo těmto osobám dodáváno jak po nápravě (na povozy), tak i drahou ve vagonových zásilkách. Žalobce tvrdí, že mu zákaz o vagonových zásilkách dříví žalovaným nikdy nebyl dán. Při důkazu výsledkem stran udal žalobce, že nikdy ani od žalovaného ani od lesmistra neslyšel, že vagonové zásilky dříví byly zakázány. Žalovaný naproti tomu udal, že si disposici vagonovými zásilkami vyhradil, aby měl přehled o větším prodeji dříví a zamezil případné prodávání dříví pod rukou, a že to bylo žalobci známo, že o tom věděl, neudal však kde a kdy a jakým způsobem žalobci tento zákaz dal, a není proto vyvráceno opačné určité seznání žalobce, že až do toho okamžiku, kdy o dotyčnou vagonovou zásilku se jednalo, o tvrzeném zakazu nevěděl, zvláště když i svědek W. udal, že neví, zdali žalobce o tomto zakazu věděl dříve, než o expedici vagonu žádal, a mohl se proto žalobce právem, máje na zřeteli oprávnění, jemu ze zmíněné speciální plné moci příslušející, za oprávněna považovati, onen vagon dříví bez vědomí žalovaného odeslati na splnění smluvních závazků velkostatku, jako se to až posud — jak zjištěno — opětovně dalo, a mohl tak odbýti námitku lesmistra W-a o zakazu, do té doby mu neznámém, poznámkou, tímto svědkem tvrzenou, aniž v tom musela býti spatřována snaha a úmysl sváděti podřízeného úředníka k porušení povinnosti věrnosti nebo sledovati při tom nějaký osobní zájem a dávat tak zaměstnavateli příčinu k podezření o poctivosti zaměstnance a ztráceti tak k němu důvěru. Pokud zejména z neurčité výpovědi svědka W-a nedá se zjistiti, na koho dotyčný vagon zaslán býti měl, nelze z toho usuzovati na nějaký osobní zájem, který by byl žalobce porušením udánlivého, jemu posud neznámého zakazu sledoval. ta okolnost musela by býti napřed zjištěna, aby se bezpečně posouditi mohlo, zdali toto jednání žalobcovo bylo objektivně způsobilým učiniti ho nehodným důvěry žalovaného, zvláště když, jak již shora předsláno, není vyloučeno, že šlo o nějakou vagonovou zásilku, která již dávno před tím měla býti vypravena s vědomím žalovaného. Poněvadž pouhé subjektivní, na neurčitých domněnkách spočívající přesvědčení zaměstnavatele o pozbytí důvěry k zaměstnanci nestačí k založení propouštěcího důvodu dle § 29 odstavec první cit. zák., jest odvolací soud toho přesvědčení, že ani na tento případ ustanovení tohoto § 29 odstavec první cit. zák. použití nelze, to tím méně, když žalobce, zvěděv teprve z tohoto případu vůli žalovaného, více o vagonové zásilky nežádal a žalovaný uznal, že, propustiv žalobce, který mu byl drahou silou, ze služby,

mu ukřivdil a z dopisu lesmistra W-a vyplývá, že důvody propuštění teprve dodatečně byly shledávány.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání mimo jiné z těchto

důvodů:

V případě prvním (přijetí mouky od Václava C-a) netřeba vůbec se zabývatí výtkami, činěnými s hlediska § 503 čís. 2 a 3 c. ř. s., neboť i kdyby byly tyto výtky plně odůvodněny, a kdyby se v tomto případě mělo za to, že žalobce neoprávněným způsobem za činnost související s jeho službou přijal od Václava C-a dar neb alespoň výhody od něho další poskytnouti, že tedy v tom směru jest tu skutková podstata propouštěcího důvodu § 29 čís. 4 zákona o statkových úřednících, nemělo by to významu pro spor rozhodujícího. Poukázal odvolací soud bez odporu se spisy k tomu, že žalovaný o tomto případě se dověděl na podzim 1918, ale nevytkl jej žalobci, aniž jej uvedl jako propouštěcí důvod v listě ze dne 20. listopadu 1918 (nýbrž teprve v žalobní odpovědi, podané dne 8. března 1919, tedy několik měsíců později), a dovodil z těchto skutečností, že žalovaný tomuto případu nepřikládal žádné váhy, nepovažoval jej za způsobilý, by zviklal důvěru k žalobci, a při nejmenším žalobci jej prominul. Tento úsudek odvolacího soudu, který se ostatně shoduje s tím, co o prominutí propouštěcích důvodů bylo vyloženo v usneseních odvolacího soudu ze dne 23. prosince 1919 a nejvyššího soudu ze dne 30. března 1920, není žalovaným vůbec v odpor brán, ani podle § 503 čís. 2 a 3, ani podle § 503 čís. 4 c. ř. s., dlužno tudíž v dovolacím řízení vycházeti z předpokladu, že, byl-li tu v prvním případě (přijetí mouky od C-a) vůbec zákonný důvod propouštěcí, zaniklo právo, přísluševší žalovanému dle § 29 čís. 4 zákona o statkových úřednících, *p r o m i n u t í m*, následkem čehož žalovaný z tohoto důvodu nemůže odmítnouti nároky, uplatňované žalobcem dle § 32 téhož zákona pro předčasné propuštění. Pokud se tkne druhého případu (výrok k Adolfu V-ovi, že žalovaný nemusí nic věděti o zaslání dříví), jest výtka činěná se stanoviska § 503 čís. 2 a 3 c. ř. s. neoprávněna. Odvolací soud byl by porušil zásadu bezprostřednosti a předpis § 498 c. ř. s., kdy byl bez opakování nebo doplnění důkazů (§ 488 c. ř. s.) dospěl k jiným zjištěním skutkovým, než soud stolice první. To se nestalo. Odvolací soud vzal za základ svého rozhodnutí bez jakékoliv změny skutečnosti, zjištěné v rozsudku prvního soudu. Zároveň však způsobem v § 498 c. ř. s. dovoleným využil výsledků jednání a provedených důkazů, uvedených (zjištěných) v procesních spisech prvního soudu, pokud nebyly prvním soudem dle § 272 c. ř. s. oceněny, nevedly ke skutkovým zjištěním v prvním rozsudku, nebyly uplatňovanými odvolacími důvody dotčeny, a nedoznaly opravy v odvolacím řízení, k dalším zjištěním skutkovým, a vycházejí ze skutkového podkladu takto doplněného dospěl k jiným právním důsledkům, než soud první stolice, k čemuž byl beze všeho oprávněn. Neboť otázka, zda žalobce svým jednáním v tomto případě stal se nedůvěryžalovaného, není otázkou skutkovou, nýbrž otázkou právní; jdeť o podřadění zjištěného děje pod ustanovení zákona o statkových úřednících, a tudíž o usuzování po stránce právní, nikoli po stránce skutkové. S právního hlediska dlužno však souhlasiti s názorem odvolacího soudu, že k založení propouštěcího důvodu § 29 čís. 1 dotčeného zá-

kona nestačí pouhé subjektivní, na neurčitých domněnkách spočívající podezření zaměstnavatele a jeho mínění, že zaměstnanec není hoděn důvěry, nýbrž že jednání zaměstnancovo musí být objektivně způsobilým, by ho zbavovalo důvěry zaměstnavatelovy. Neboť subjektivní přesvědčení nelze kontrolovati, a kdyby bylo pokládáno za dostatečné, byl by zaměstnanec vydán na pospas libovůli zaměstnavatele, jehož pouhé tvrzení, že pozbyl důvěry k zaměstnanci pro ten neb onen skutek, opravňovalo by ho k předčasnému propuštění zaměstnance. To by se přičilo duchu a úmyslu zákona, který chce právě chrániti zaměstnance jako osoby hospodářsky slabší před libovůli zaměstnavatelů. Taktéž lze souhlasiti s odvolacím soudem potud, že to, co po stránce skutkové v první a druhé stolici bylo zjištěno, objektivně nedostačuje pro skutkovou podstatu propouštěcího důvodu § 29 čís. 1 zákona o statkových úřednících. V té příčině odkazuje se dovolatel na správné vývody odvolacího soudu, ke kterým se vůči výtkám, předneseným v dovolacím spise dodává toto: Že žalobce při své zásluce vagonu palivového dříví sledoval zájem osobní, nebylo prvním soudem zjištěno, jak žalovaný tvrdí; první soud — převzav v tom směru doslov zrušovacího usnesení soudu odvolacího — jen uvedl, že majitel (žalovaný) měl důvod k domněnce, že nezůstalo při pouhém přestoupení zakazu, aniž by byl sledován nějaký osobní zájem. Že odvolací soud vyslovil pochybnosti o věrohodnosti svědka Adolfa V-a, ač ho sám nevyslychal, nepadá na váhu, poněvadž přes to se neodchýlil od zjištění skutkových, učiněných prvním soudem na základě výpovědi tohoto svědka. Odvolací soud ve svém zrušovacím usnesení ze dne 23. prosince 1919 ovšem vyslovil, »že když dal ředitel podřízenému úředníku na srozuměnou, že věc, kterou majitel velkostatku zakázal, mohla by se přece provésti, že by se to mohlo zatajiti, ztrácí majitel právem důvěru k takovému řediteli, neboť jest to porušení povinnosti věrnosti a hraničí přímo na nevěrnost ve službě; kdyby byl lesmistr V. na to přistoupil, bylo by se za zády majitele dělo něco, co zakázal, a to na popud ředitele, který má čeliti takovým věcem; majitel, dovědčiv se o tom, měl tedy důvod k podezření, k němuž takové skryté jednání zavdává příčinu; neboť že by zůstalo při pouhém přestoupení zakazu, aniž byl tím sledován nějaký osobní zájem, nedá se majiteli dobře mysleti.« Než tímto právním názorem nebyl vázán ani první soud, ani soud odvolací, ježto dovolací soud ve svém usnesení ze dne 30. března 1920 ho neschválil, výslovně vytknuv, že mylně má stěžovatel (žalovaný) za to, že již okolnosti, jež prvním soudem byly zjištěny, postačují k tomu, by bylo uznáno, že měl žalovaný podstatnou příčinu k propuštění žalobce, a dodav, že právě podstatný požadavek: aby tu byl skutek, který činí zaměstnance nehodným důvěry zaměstnavatelovy, nebyl dostatečně objasněn a pro to — kromě otázky prominutí — jest třeba doplnění, nařízeného soudem odvolacím.

Čís. 1291.

Nemanželské děti nemohou uplatňovati nárok dle § 1327 obč. zák. pro usmrcení otce, pokud k jich výživě a zaopatření vystačuje otcova pozůstalost.

(Rozh. ze dne 15. listopadu 1921, Rv I 578/21.)